

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

ВАН СЯ

«Формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань

01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності

014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дисертації

Актуальність обраної теми мотивується необхідністю врахування сучасних інноваційних процесів у системі вітчизняної мистецької освіти, спрямованих на вирішення протиріч між провідними інноваційними пошуками у визначенні змісту і технологій навчання у вищій школі й недостатнім їх науковим і методичним обґрунтуванням. Вирішальну роль у реалізації таких модернізаційних завдань в освітньому процесі відіграють зміни, зорієнтовані на підготовку фахівців, котрі володіють динамічною системою глибоких фундаментальних та спеціальних знань, умінь, навичок, оригінальних способів мислення, особистісними поглядами, цінностями, здатністю успішно соціалізуватися та здійснювати продуктивну діяльність. Означене зумовлює необхідність дослідження цілого комплексу питань, які стосуються підготовки музикантів-педагогів в освітній галузі сьогодення.

У дисертації Ван Ся проблему підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва слушно пропонується вирішувати під час формування їх художньо-виконавської самоефективності у процесі вокального навчання, що сприяє фаховому зростанню особистості студента з метою забезпечення можливості емоційного впливу на учнів, актуалізації їх інтересу до музично-виконавської діяльності, розширення мистецького світогляду та творчих проявів. Проте успішність даного процесу потребує розроблення та

обґрунтування теоретико-методологічного й методичного забезпечення формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами вокального мистецтва. Вагомість наукового доробку у сфері обраної тематики остаточно не забезпечує з'ясування даної проблеми, а лише сприяє її всебічному вивченню в сучасних умовах розвитку мистецької освіти.

Отже, соціально-педагогічна значущість означеної теми, наявність низки суперечностей та нез'ясованих раніше завдань у теорії та практиці фахової підготовки зумовлюють актуальність дисертації Ван Ся «Формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання».

Той факт, що дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова і становить складову комплексного дослідження з теми «Вдосконалення фахової та методичної підготовки вчителя музики до практичної професійної діяльності», також свідчить на користь нагальності та потрібності даної проблематики.

2. Ступінь обґрунтованості наукових понять, висновків і рекомендацій.

Аргументованість та переконливість сформульованих в ході з'ясування завдань дослідження наукових позицій, узагальнень і рекомендаційних висновків, підтверджуються якісними результатами проведеної Ван Ся. пошукової роботи і не викликають заперечень. Їх вірогідність та достовірність забезпечуються глибоким теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних позицій дослідницької праці; ретельним аналізом наукових джерел у філософському, соціологічному, психолого-педагогічному, музикознавчому аспектах; всебічним аналізом та доцільним використанням комплексу взаємопов'язаних методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження, що включають як теоретичні

підходи, так й емпіричні та статистичні аспекти отримання обґрунтованих результатів; достовірно проведеною дослідно-експериментальною роботою; результатами кількісної та якісної експериментальної перевірки розробленої методики; позитивними наслідками впровадження в освітній процес поетапної методики формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання.

Отже, успішне розгортання дослідницького пошуку відбувається від обґрунтування дисертанткою теоретико-методологічних основ дослідження, визначення змістової сутності категоріально-поняттєвої його основи до розробки та перевірки поетапної методики формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання.

У дисертації Ван Ся поставлено за мету розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови та методику формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання. Доцільним є той факт, що реалізація мети задля вирішення існуючих в теорії та практиці фахової підготовки майбутніх учителів музики ряду протиріч, які дисертантка визначає в роботі, відбувається на основі: з'ясування сучасного стану вивчення обраної проблеми в контексті гуманітарно-педагогічного знання; визначення змістової сутності та структури поняття «художньо-виконавська самоефективність учителя музичного мистецтва»; розробки критеріїв, показників та характеристики рівнів сформованості художньо-виконавської самоефективності студентів в галузі вокального мистецтва; визначення та обґрунтування педагогічних умов та моделювання методики формування художньо-виконавської самоефективності студентів в процесі вокального навчання; експериментальної перевірки педагогічних умов та поетапної методики формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музики в процесі вокального навчання.

Крім того, високий ступінь обґрунтованості й достовірності результатів дослідження забезпечило використання авторкою влучно підбраного комплексу взаємопов'язаних теоретичних методів. З-поміж них: *аналітичний, системний, порівняльний, узагальнення, структурний*, та ін. Крім того, доцільне використання *методів екстраполяції* забезпечило поширення висновків щодо педагогічних умов та методів формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання.

Теоретично і практично корисними та оригінальними є *емпіричні методи*, які використовувалися з метою відстеження динаміки, перевірки та емпіричного підтвердження теоретичних положень дослідження щодо розробки та впровадження авторської методики шляхом зіставлення їх з експериментальними результатами. У зазначеному контексті достовірність й ефективність результатів педагогічного експерименту вдало забезпечується під час використання *статистичних методів* дослідження.

Грунтовність та достовірність викладу тексту дисертації зумовлюється всебічним, аргументованим аналізом відповідної джерельної бази. Опрацювання й критичний аналіз теоретичного матеріалу, проведені емпіричні дослідження, власний досвід мистецької діяльності склали основу запропонованої авторкою оригінальної методики формування художньо-виконавської самоефективності в майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання.

Дисертаційна робота відзначається логічним викладом наукових результатів, структурною виваженістю та чіткістю, узгодженістю поставлених завдань і сформульованих висновків.

Так, науковою значущістю відзначаються матеріали першого розділу дисертації «Теоретичні основи дослідження проблеми формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва», які отримані дисертанткою завдяки зосередженню її уваги на здійсненні теоретико-методологічного аналізу проблеми художньо-

виконавської самоефективності майбутніх музикантів-педагогів в галузі вокального мистецтва. Ван Ся реалізує дослідницькі завдання на основі вивчення досягнень науковців, які стосуються визнання ролі самоефективності особистості в житті та професійній діяльності. Авторці вдалося теоретично обґрунтувати значення впливу самоефективності вчителя на результативність навчання учнів та на специфіку впровадження інноваційних технологій у навчальний процес. Дисертантка доводить важливість формування вокально-виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва, творчого розвитку, становлення інтерпретаційної майстерності задля формування досліджуваного феномену. Авторкою вдало подається тлумачення основної дефініції дисертаційного дослідження «художньо-виконавська самоефективність учителя музичного мистецтва» як особистісного динамічного утворення, що виражає впевненість у власних виконавських можливостях, готовність до створення виразної інтерпретації музичного твору, зумовлює здатність учителя засобами виконавської діяльності захопити учнів музичним мистецтвом, вплинути на розвиток їх художньої свідомості.

Виокремлена дисертанткою та вдало схарактеризована структура художньо-виконавської самоефективності учителя є цілісним утворенням, поєднані компоненти якої відтворюють прагнення учителя музичного мистецтва до найвищого розвитку, позитивного сприйняття й оптимістичної самооцінки власних художньо-виконавських умінь. Крім того, взаємовплив визначених компонентів виражає здатність учителя до досягнення високих результатів у виконавській діяльності та її застосуванні у музично-виховному процесі школярів.

Ван Ся влучно обґрунтовує доцільність функціонального забезпечення художньо-виконавської самоефективності вчителя музичного мистецтва у перебігу таких функцій, як: мистецька, що передбачає спрямування зусиль на створення високохудожньої інтерпретації музики, та педагогічна, сутністю

якої виступає забезпечення впливу мистецтва на духовно-естетичний розвиток учнів.

Цілісність дослідницького пошуку досягається завдяки реалізації низки розроблених дисертанткою наукових підходів і принципів, що виступають як концептуальні засади розроблення педагогічних умов, методів і прийомів формування художньо-виконавської самоефективності студентів, та презентуються у другому розділі «Науково-методичні засади формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва».

Фокусуючи свою увагу на складності та багатоаспектності методологічного забезпечення означеного процесу Ван Ся описує функціональне значення обраних підходів та принципів з метою розкриття специфіки, визначення сутності досліджуваного явища, розробки педагогічних умов та методики його формування.

Грунтовно здійснений методологічний аналіз проблеми художньо-виконавської самоефективності вчителя музичного мистецтва дав можливість Ван Ся доцільно відібрати наукові підходи до розкриття змісту досліджуваного феномену, серед яких: культурологічні, системний, творчо-діяльнісний, аксіологічний, акмеологічний, персоналізаційний та полісуб'єктний. Результативність формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх музикантів-педагогів у галузі вокального мистецтва у дисертації досягається також впровадженням принципів (конструктивного цілепокладання, професійного самовизначення, актуалізації позитивного досвіду).

Наукову цінність становить розроблений дисертанткою комплекс педагогічних умов формування художньо-виконавської самоефективності студентів. Розширення комунікативної компетентності, спонукання майбутніх учителів до творчої самореалізації, формування у студентів здатності до емоційної саморегуляції у прилюдних виступах, орієнтування студентів на оптимістичну, позитивну самооцінку, активізацію впевненості у

можливості результативного розвитку своїх виконавських умінь; поглиблення уявлень, щодо перспективного становлення виконавської культури – всебічно охоплюють усі аспекти формування художньо-виконавської самоефективності студентів та забезпечують продуктивність методичного забезпечення досліджуваного процесу.

Практично-цінним матеріалом є розроблений Ван Ся комплекс відповідних методів, що в єдності з визначеними та аргументованими педагогічними умовами забезпечили створення і реалізацію відповідної методики формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання.

Головним науково-методичним досягненням Ван Ся є обґрунтування структури та змісту організаційно-методичної моделі формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва, що базується на акмеологічному цілепокладанні професійного самовизначення студентів, і від постановки мети й основних завдань охоплює наукові підходи; основні принципи мистецького навчання; педагогічні умови; етапи педагогічної роботи; ефективні методи формування означеного явища, що разом становить повний технологічний цикл. Відзначимо перспективність реалізації складників авторської методичної моделі під час впровадження оригінальної поетапної методики формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами вокального навчання.

Реалізація науково-дослідницького потенціалу авторки віднайшла своє втілення, зокрема, у третьому розділі дисертації «Експериментальне дослідження динаміки формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва».

Принципову новизну теоретичних здобутків дисертаційної роботи визначає розроблений дослідницею та докладно презентований діагностичний апарат з метою виокремлення рівнів сформованості означеного феномена, а також перебіг і результат експериментальної

перевірки ефективності розробленої методики. Наукової вартості набувають засоби наочного обґрунтування динаміки формування означеного конструкту та перевірки ефективності розробленої авторкою методики.

Грунтовний теоретичний аналіз обраної теми та якісно проведене емпіричне дослідження дали можливість Ван Ся запровадити організаційно-методичну модель формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання у практику фахової підготовки в системі вищої мистецько-педагогічної освіти.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*:

-актуалізовано проблему самоефективності учителя музичного мистецтва в контексті виконавської діяльності;

-визначено сутність, зміст, структуру, функції художньо-виконавської самоефективності, а також критерії, показники та рівні її сформованості як суттєвої професійної якості, що передбачає досягнення впевненості учителя музичного мистецтва у своїх виконавських можливостях та перспективах професійного саморозвитку;

-розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-методичну модель формування художньо-виконавської самоефективності, що базується на акмеологічному цілепокладанні професійного самовизначення студентів.

Подальшого розвитку дістали ідеї діяльнісного, персоналізаційного та креативно-спрямованого забезпечення професійної підготовки педагогів-музикантів, методичні засади їх вокального навчання.

4. Значущість результатів дослідження для науки і практики та можливі шляхи їх використання

Безперечна цінність одержаних Ван Ся результатів для музично-педагогічної науки полягає в розробці та апробації методики формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання. Практична значущість отриманих результатів полягає у можливості застосування основних теоретичних положень та методичних рекомендацій у практиці підготовки студентів педагогічних університетів до художньо-виховної роботи зі школярами; у доцільності використання запропонованих критеріїв та показників сформованості у практиці оцінювання виконавських здобутків студентів; у ефективності впровадження матеріалів дослідження у системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів; у оновленні навчальних програм, написанні навчальних та методичних посібників

5. Повнота викладу матеріалу

Основні теоретичні положення і висновки дисертації відображено в 8 одноосібних публікаціях, 3 з яких надруковано в провідних фахових виданнях України, 3 – у зарубіжних наукових виданнях, 2 – тези у збірниках матеріалів міжнародних наукових конференцій. Кількісні та якісні показники публікацій відповідають чинним вимогам. В них повною мірою віддзеркалено основні наукові положення дисертації.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації

Дисертація написана грамотно й оформлена згідно з вимогами пунктів 9, 11, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (із змінами)) та основними положеннями «Вимог до оформлення дисертації» (затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017

року № 40). Стиль викладу в ній матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для їх сприйняття.

Оцінювання змісту дисертації дає можливість констатувати, що дисертаційна робота Ван Ся є цілісним, завершеним науковим дослідженням. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю й достовірністю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертанткою наукових працях, а також за оформленням, дисертація відповідає паспорту спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) й вимогам, які висуваються до дисертацій такого типу.

7. Дискусійні питання та зауваження щодо окремих положень дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні аспекти та висловити зауваження.

1. У контексті обґрунтування наукових засад формування художньо-виконавської самоєфективності студентів факультетів мистецтв у дисертації представлено провідні методологічні орієнтири, якими визначено: культурологічний, системний, творчо-діяльнісний, аксіологічний, акмеологічний, персоналізаційний та полісуб'єктний підходи. На наш погляд, бажано було б, ширше розкрити значення аксіологічного підходу до здійснення художньо-виконавської діяльності, адже, як зазначає дисертантка в параграфі 2.1, означений підхід виступає своєрідною ланкою зв'язку між теорією і практикою, між практичним і абстраговано-теоретичним рівнями пізнання і ставлень особистості до навколишнього світу і самої себе.

2. Важливою методичною розробкою дослідниці є впровадження педагогічних умов, що забезпечують шляхи ефективного формування художньо-виконавської самоєфективності студентів в процесі вокального навчання. З цього приводу, доцільно більш широко розкрити особливості застосування такої педагогічної умови як спонукання майбутніх учителів

музичного мистецтва до творчої самореалізації у процесі художньо-виконавської діяльності та детальніше висвітлити, яким чином ця педагогічна умова сприяє розвитку здатності майбутніх фахівців до виконавської самопрезентації, до активізації їхньої ініціативності.

3. Науково виважена і водночас творчо Ван Ся підходить до розробки структури досліджуваного феномену в єдності п'ятьох компонентів (мотиваційно-когнітивний, емоційно-вольовий, контрольо-оцінювальний, творчо-активізуючий та комунікативно-регулятивний), визначаючи їх змістове навантаження та конкретні функції. Дисертантка переконливо обґрунтовує важливу роль комунікативно-регулятивного компоненту. Вважаємо, що доцільним було б ширше розкрити комунікативний потенціал мистецької освітньої сфери, зокрема, уміння і ставлення, які формуються у здобувачів освіти у процесі художньої комунікації з мистецтвом.

4. На нашу думку, доречно конкретизувати продуктивність методичного забезпечення процесу формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва.

5. Безперечним концептуальним досягненням наукового дослідження є розроблена та презентована дисертанткою організаційно-методична модель формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання. Втім, на нашу думку більш повної деталізації потребують можливості застосування мистецького репертуару задля формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх фахівців.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Ван Ся «Формування художньо-виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання» є науковим дослідженням, виконаним авторкою на актуальну тему. Отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання, яке полягає в теоретико-

методологічному обґрунтуванні й експериментальній перевірці методики формування художньо- виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання.

У цілому вважаємо, що дослідження Ван Ся «Формування художньо- виконавської самоефективності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокального навчання» є завершеним самостійним і оригінальним дослідженням, яке за характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного аналізу, рівнем новизни та значущості результатів відповідає вимогам пунктів 9, 11-14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 30.12.2015, № 943 від 20.11.2019) та Порядку проведення експерименту з присудження доктора філософії, який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 р., що дає підстави для присудження Ван Ся ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) .

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри хореографії та
музично-інструментального виконавства
Сумського державного
педагогічного університету
імені А. С. Макаренка

О. В. Єременко

